

[Formanden.]

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om forbud mod laksefiskeri i det nordvestlige Atlanterhav.

Mødet hævet kl. 15.02.

---

7. møde.

Onsdag den 18. oktober kl. 13.

Formanden: Medlemmer af folketinget Støhr Johansen, Hanne Budtz, Lembourn, Ninn-Hansen, Ellen Strange Petersen, Poul Schlüter og Ulla Worm har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om radiospredning.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ordføreren for forslagsstillerne (Støhr Johansen): På det konservative folkepartis vegne skal jeg herved genfremsætte *forslag til lov om ændring af lov om radiospredning.*

Formålet med forslaget er at skabe større frihed i æteren end under den gamle radio-lov af 1959, der giver Danmarks radio eneret på udsendelse af programmer til offentligheden. Vi foreslår denne monopolstilling afskaffet, så der åbnes mulighed for, at der kan gives bevilling til radio- og tv-spredning på kommerciel basis.

Vi ved, at der hos de danske seere er et ønske om mere at vælge imellem, og det er i dag teknisk muligt både at etablere flere landsdækkende tv-programmer og mange lokale kabel-tv-programmer.

Næsten alle lande uden for Skandinavien har reklame-tv, og erfaringerne bekræfter vor opfattelse af, at denne finansieringsform virker til tilfredshed såvel for forbrugerne som for erhvervslivet.

Mange danskere kan i dag se reklame-tv fra Tyskland, og det vil ikke være mange år før alle danske seere via satellitterne bliver tilbudt udenlandske tv-programmer. Det er derfor på høje tid, at vi selv åbner adgang til reklamer i pauser imellem udsendelser.

Vi genfremsætter forslaget, selv om regeringen jo mildt sagt var afvisende over for vort forslag sidste år. Vi gør det i bevidstheden om, at ønsket om at bryde radiomonopolet breder sig til stadig større kredse af befolkningen, erhvervslivet og samfundet i det hele taget. Fra kommunal side er der ytret interesse for sagen og også den danske presse har nu erklæret sin interesse i, at pressen ikke afskæres fra at deltage i denne kommunikationsform, hvilket er i nøje overensstemmelse med vore intentioner, da vi sidste år fremsatte forslaget.

Medmindre vi bryder radiomonopolet, vil der ikke i de kommende mange år være råd til at oprette et tv-2. Reklamefinansierede radio- og tv-programmer vil være den billigste måde at give befolkningen større muligheder for selv at kunne vælge, hvad de vil have ind i deres stue.

Jeg er klar over, at der i sin tid var velmotiverede årsager til at etablere et monopol på dette område. Men disse årsager har med tiden mistet deres gyldighed, og ret beset betyder udviklingen i retning af et stadig mere kompliceret samfund, at det bliver farligere og farligere at opretholde et monopol inden for vor tids vigtigste kommunikationsmiddel.

Konkurrence på dette felt vil ikke kun give befolkningen større valgmuligheder. Det vil også give befolkningen bedre programmer, fordi konkurrencen fra en eller flere uafhængige institutioner også vil stimulere Danmarks radio.

Idet jeg i øvrigt vedrørende de nærmere bestemmelser for, under hvilke omstændigheder koncession skal kunne gives, henviser til forslagets bemærkninger og fremsættelsestalen sidste år, skal jeg anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Camre* til arbejdsministeren:

„Hvorledes vil ministeren sikre, at arbejdere kan tilkalde arbejdstilsynet for at afhjælpe farlige arbejdsforhold uden at risikere afskedigelse eller andre ubehageligheder?“

(Spm. nr. 10).

Skriftlig begrundelse.

I praksis er det ofte meget vanskeligt for arbejdere at få arbejdstilsynets hjælp til at afhjælpe farlige arbejdsforhold, uden at den arbejder, der rekvirerer arbejdstilsynets besøg, risikerer ubehageligheder fra arbejdsgiverens side.

Så vidt jeg kan se, er der kun én løsning, så længe arbejdstilsynet ikke er direkte undergivet fagbevægelsen, og denne består i, at arbejderne får mulighed for, skriftligt eller telefonisk, anonymt at rekvirere en inspektion fra arbejdstilsynet, samt at arbejdstilsynet dels får påbud om at følge sådanne anonyme rekvisitioner, dels får påbud om over for arbejdsgiveren at meddele, at besøget er et rutinebesøg, det vil sige, at arbejdstilsynet får forbud mod at oplyse, at besøget er rekvireret.

Denne fremgangsmåde er desværre ikke det ideelle, men sådan som forholdene er i øjeblikket, må den betragtes som en nødvendighed, hvis arbejderne trygt skal kunne kræve sikkerhedsbestemmelserne overholdt.

Formanden: På arbejdsministerens vegne vil spørgsmålet blive besvaret af boligministeren.

Camre: Lov om almindelig arbejderbeskyttelse siger i § 50, stk. 2, 3. og følgende punktum:

„Arbejderne eller deres tillidsmænd har fri adgang til at gøre anmeldelse til arbejdstilsynet om mangler eller uoverensstemmelser med loven i den virksomhed,

hvor de er beskæftiget, men mangelen eller uoverensstemmelsen bør dog i almindelighed først søges afhjulpet ved henvendelse til arbejdsgiveren eller dennes repræsentant. Sådant anmeldelse skal betragtes som strengt fortrolig, og den tilsynsførende må ikke over for arbejdsgiveren eller hans repræsentant tilkendegive, at et tilsynsbesøg foretages som følge af en indgået klage.“

Således skulle alt jo umiddelbart synes at være i den bedste orden, men flere aktuelle tilfælde, hvor arbejdsgivere har afskediget arbejdere, der har klaget over overtrædelse af arbejderbeskyttelseslovgivningen, viser, at det er vanskeligt på dette punkt at få loven til at fungere helt, som den burde. Hvis den citerede paragraf skal følges, skal arbejderne jo altså først søge mangelen afhjulpet ved henvendelse til arbejdsgiveren, og det sker selvfølgelig heldigvis i de fleste tilfælde, at dette løser problemet, men hvis arbejdsgiveren er mindre velvilligt indstillet, er det åbenbart, at en mislykket direkte henvendelse til arbejdsgiveren efterfulgt af et besøg af arbejdstilsynet er et meget klart signal om, at arbejderne har klaget til tilsynet.

Problemet er voksende, fordi arbejdstilsynets antal af uanmeldte besøg er faldende ifølge udtalelser fra tilsynets direktør ved Arbejdsmandsforbundets konference om arbejderbeskyttelse i foråret 1971, og samtidig stiger så antallet af rekvirerede besøg. Men tilsynets direktør gav udtryk for det uheldige heri ved at sige, at det var de artige børn, der rekvirerede tilsynets besøg; deraf kan man slutte, at de uartige ikke rekvirerer besøg, og det er altså dér, de store beskyttelsesproblemer ligger.

Derfor vil jeg med interesse imødesee, hvorledes det kan sikres, at arbejderne uden risiko for afskedigelse eller andre ubehageligheder kan tilkalde arbejdstilsynet.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg kan helt bekræfte hr. Camres citat af lovens § 50 og skal understrege, at reglerne om, at ar-

[**Boligministeren.**]

bejderne i almindelighed først bør henvende sig til arbejdsgiveren, blev indføjet i loven, fordi en unødvendig henvendelse til tilsynet eventuelt kunne tænkes at vanskeliggøre samarbejdet mellem arbejdspladsens parter, men det er altså — og det skal understreges — op til klageren selv at afgøre, om han vil gå direkte til arbejdstilsynet.

Jeg kan endvidere oplyse, at direktoratet for arbejdstilsynet i 1970 i forbindelse med udsendelsen af vejledning om lov om offentlighed i forvaltningen bl. a. udtrykkelig har gjort tilsynskredsene opmærksom på, at tilsynspersonalet fortsat har pligt til at hemmeligholde navnet på anmeldere og klagere i overensstemmelse med reglerne i arbejderbeskyttelsesloven, ligesom de tilsynsførendes tavshedspligt efter lovens § 53 er gældende fremfor offentlighedsprincippet.

Ifølge arbejdstilsynets praksis blev alle modtagne anmeldelser om mangler eller uoverensstemmelser med loven undersøgt af kredsene så hurtigt som muligt, dvs. ofte samme dag. Undersøgelse foretages, selv om klageren er anonym, og selv om klageren ikke har konkretiseret klagen, hvorved det kan være vanskeligt at indkredse problemet under besøget. Arbejdernes anonymitet ved anmeldelse til arbejdstilsynet af farlige arbejdsforhold er således sikret dels ved arbejderbeskyttelseslovens bestemmelser, dels ved arbejdstilsynets praksis.

Hertil kommer, at det i virksomheder, hvor der efter de nye regler om intern sikkerhedsorganisation er valgt sikkerhedsrepræsentanter, vil være naturligt, at arbejderne henvender sig til sikkerhedsrepræsentanten med sin klage.

Som det er bekendt, agter regeringen at fremsætte lovforslag om sikring i ansættelsen for sikkerhedsrepræsentanterne i nær fremtid.

Camre: Jeg vil gerne takke boligministeren for svaret på arbejdsministerens vegne, som jeg forstår det er.

Jeg vil gerne have lov til at stille et tilægsspørgsmål, og det skal være dette, om man i det arbejde, som foregår i denne gruppe omkring hele problematikken: forbedring af arbejderbeskyttelsen, har for øje problemet omkring det faldende antal uanmeldte besøg og behovet for at ændre på

dette forhold, for man må jo nok sige, at den eneste virkelige langtidsløsning på det er, at antallet af uanmeldte besøg er den største del af tilsynets aktivitet.

Samtidig vil jeg gerne spørge, om man har sikret sig fra ministeriets side, eller om man vil sikre sig dette i fremtiden, at når der foretages et besøg på basis af en sådan rekvisition, der da ikke fra tilsynets side alene kontrolleres det konkret påklagede forhold inden for en større virksomhed, men at virksomhedens forhold i almindelighed går igennem, for hvis tilsynsrepræsentanter skal slå ned på en given maskine eller en given del af et anlæg, som lider af mangler, og ikke går det hele igennem, er det jo også et signal om, at der har været klaget.

Endelig vil jeg gennem boligministeren bede arbejdsministeren overveje, hvorledes man kunne gøre arbejderne bedre bekendt med denne klageadgang, for dette kendskab eksisterer ikke tilstrækkeligt i alle kredse.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg kan over for hr. Camre bekræfte, at det er regeringens opfattelse, at den gældende lovgivning om arbejderbeskyttelse ikke længere er tidssvarende, og det er vel et generelt svar på nogle af de klagepunkter, som hr. Camre her har fremført imod både loven og måske i højere grad den praksis, der i øjeblikket er skabt. Det, der er vor opfattelse, er, at der må skabes grundlag for at sætte helt anderledes ind imod arbejdsulykker og erhvervs-sygdomme, end tilfældet er i dag.

Jeg kan også understrege, at man omkring årsskiftet fra arbejdsministerens side har nedsat en arbejdsmiljøgruppe med det formål at foretage en gennemgribende undersøgelse af de forhold, der påvirker arbejdsmiljøet, og samtidig understrege, at der i øjeblikket finder et arbejde sted med at samle de tre arbejderbeskyttelseslove til én lov med en mere tidssvarende formulering, og at dette arbejde ligesom det førnævnte naturligvis vil blive gennemdrøftet med arbejdspladsernes egne folk, med organisationerne og på det politiske plan.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Henning Philipsen* til finansministeren:
„Vil ministeren bekræfte eller afkræfte, at der forhandles med A. P. Møller-koncernen

om salg af Københavns Toldbod, nærmere betegnet Søndre Toldbod med samtlige bygninger, og i bekræftende fald, hvorfor ønsker staten at afhænde disse faciliteter?" (Spm. nr. 12).

Skriftlig begrundelse.

Af oktobernummeret 1972 af Toldbladet, som er organ for Dansk Toldtjenestemandes Forbund, fremgår det, at redaktionen ligger inde med så pålidelige oplysninger, at bladets redaktion tør vove påstanden, at salget af Københavns Toldbod bliver en kendsgerning, hvis staten og A. P. Møller bliver enige om slutsedlens udformning.

Finansministeren (Grünbaum): De nuværende bygninger på Københavns Toldbod har, som hr. Philipsen ved, længe været uhensigtsmæssige for toldvæsenet, og hertil kommer, at det er meget dyrt at holde dem i blot nogenlunde forsvarlig stand.

Forholdet er jo det, at gennemførelsen af den nye toldlov 1. april 1971 har medført den ordning, at toldpakhuse er blevet helt overflødige. Efter den nye toldprocedure har toldvæsenet kun brug for kontorlokaler.

Toldvæsenet har længe ønsket en ny bebyggelse af Københavns Toldbod. Både på finanslovforslaget for 1969-70 og på budgetoverslaget for 1970-71 var der foreslået bevillinger til projektering af en ny toldbygning, der skulle huse både tolddirektoratet og toldskolen og den københavnske lokale toldforvaltning, men som led i daværende sparebestrebelse blev dette projekt udskudt, i virkeligheden på ubestemt tid, og det er her, forhandlingerne med A. P. Møller kommer ind i billedet.

Jeg kan bekræfte, at der har været forhandlet og forhandles med rederiet om salg af Toldboden. Det er planen at sælge tre fjerdedele af arealet, således at den lokale toldforvaltning, altså de to distriktstoldkamre, der i dag ligger på Københavns Toldbod, fortsat bliver liggende dér; jeg ved, der har været nogle misforståelser omkring det punkt. Disse to toldkamre med deres omfattende ekspeditions- og kontrolopgaver skal altså fortsat være placeret på Toldbodarealet, der er særdeles velbeliggende og velegnet for udførelsen af de pågældende opgaver. Afståelsen af de tre fjerdedele af Toldbodarealet giver på den anden

side en finansiel mulighed for, at toldvæsenet på den resterende fjerdedel af arealet kan opføre en bygning på ca. 10.000 m². Dette vil dække de to toldkamres lokale behov. Endvidere giver afståelsen en finansiel mulighed for en flytning af Toldskolen, der — det ved hr. Henning Philipsen også — længe har været alt for lille og har lokaler rundt om i byen. Det vil af praktiske grunde blive tilstræbt at finde et sted til Toldskolen i nærheden af tolddirektoratet, der har lokaler i statens ejendom Strandgade 29 på den anden side af havneløbet. Det vil i øvrigt efter direktoratets ønske blive tilstræbt at give dette — altså direktoratet — mere plads i bygningen, hvor det har været siden midten af 1960'erne.

Ved den ordning, der i øjeblikket forhandles om, og som i givet fald skal godkendes af finansudvalget, vil toldvæsenets behov for tidssvarende lokaler altså blive tilgodeset, samtidig med at vi opnår en bebyggelse på dette areal, der harmonerer med den øvrige bebyggelse i kvarteret.

Henning Philipsen: Jeg takker finansministeren for bekræftelsen på mit spørgsmål og for så vidt også for svaret. Men jeg må da lige føje til, at den begrundelse, som finansministeren giver for, at man nu skulle afhænde disse arealer til A. P. Møller, finder jeg mere end tvivlsom. For jeg har ikke set nogen begrundelse, og jeg har heller ikke i finansministerens svar hørt en acceptabel forklaring på, hvorfor staten overhovedet, når man ser bort fra finansieringsmulighederne af de nye toldbygninger, skulle afhænde disse særdeles attraktive arealer. Det er det, jeg finder særdeles betænkeligt, og som jeg mener man skulle have taget højde for. Vel, det kan vi være uenige om, men det er dér, jeg ser den særdeles betænkelige del af sagen.

Må jeg så føje til, at når finansministeren siger, at toldvæsenet ønsker en ny bebyggelse, er det selvfølgelig rigtigt; og når finansministeren yderligere siger, at som den er for nærværende, er det uhensigtsmæssigt for toldvæsenet, ja hvem er det så i toldvæsenet, der siger det? For det er jo ikke det indtryk, man får, når man læser det nummer af Toldbladet, som vedrører oktober 1972, nr. 10; dér får man netop ikke det indtryk, at toldpersonalet som sådant har

[Henning Philipsen.]

den opfattelse, som finansministeren her giver udtryk for.

Jeg vil derfor gerne henstille til finansministeren, at han tager denne sag op igen til alvorlig overvejelse, således at disse arealer kan bevares, hvor de for nærværende er.

Finansministeren (Grünbaum): Jeg kan nu ikke tiltræde, at begrundelsen er tvivlsom, for alene i dette, at man for længst har arbejdet med planer om et stort nybyggeri, planer, som man altså har måttet affinde sig med ikke kunne realiseres, fordi man ingen penge havde til det, viser, at der er et behov for det; ellers ville man jo ikke have arbejdet med disse planer, og det har toldvæsenet da været fuldstændigt indforstået med.

Jeg tror, jeg kan sige, at jeg udmærket forstår den veneration, der er over for Toldboden, men når jeg nu har oplyst, at personalet bliver på Toldboden, kan jeg ikke se, at der er det store problem. Jeg tror, der er en misforståelse i denne sag; man har ikke været klar over, at planen, som den nu foreligger, går ud på, at man bliver liggende, hvor man ligger nu, på Toldboden. For Toldskolens vedkommende er jo også alle enige om, at de lokaler, man har nu, er ganske utilstrækkelige. Jeg tror ikke, det bliver nogen ulempe, at man flytter Toldskolen over i nærheden af tolddirektoratet, og jeg ved fra en drøftelse, jeg har haft med boligministeren, at man også kan finde et ualmindelig velegnet sted, nemlig på Asiatisk plads. Så jeg tror, man finder en rimelig løsning, og det er jo altså et finansielt spørgsmål. Jeg ved ikke, om hr. Henning Philipsen kan finde de penge, der skal til, hvis man skulle bevare Toldboden, som den er nu. Jeg mener altså, vi finder en rimelig løsning både for staten og for det personale, der er derude.

Henning Philipsen: Jeg vil gerne sige til finansministeren, at jeg meget gerne vil være med til at finde dækning for de udgifter, hvis det er sådan, at finansministeren vil påtage sig at afbryde forhandlingerne med A. P. Møller om disse arealer. Så skal jeg gerne medvirke på den anden side.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kurt Brauer* til boligministeren:

„Vil ministeren oplyse om sine forhandlinger med Københavns kommune og eventuelle andre implicerede vedrørende byggeplaner for „Københavns havnefront“?“

(Spm. nr. 14).

Skriftlig begrundelse.

Presseforlydender tyder på, at boligministeren under forhandlinger med Københavns kommune har forfægtet et standpunkt, der, hvis det følges, vil efterlade Christianshavn som en mindre menneskevenlig bydel. Stort anlagt institutionsbyggeri i bydelen vil øge trafikpresset til skade for beboerne, men langt alvorligere er det, hvis man ikke udnytter denne chance til at pleje og udvikle et værdifuldt miljø.

Boligministeren (Helge Nielsen): Muligheden for at opføre et nyt udenrigsministerium mellem havnefronten og Strandgade opstod, da boligministeriet i foråret af Det Forenede Dampskibs-Selskab fik tilbud om at købe Asiatisk Plads. Da ministeriet i forvejen ejede naboejendommene på begge sider af Asiatisk Plads, ville man ved erhvervelsen blive ejer af hele havnefronten fra Torvegade til Wilders Plads. Det vil være muligt at skabe en bedre løsning af udenrigsministeriets og dermed også af folketingets lokaleproblemer end ved et byggeri på Bryghusgrunden, som havde vist sig meget vanskeligt og meget kostbart at realisere. Købsaftalen med Det Forenede Dampskibs-Selskab blev gjort betinget af, at finansudvalgets tilslutning kunne opnås, og at Københavns kommune kunne acceptere et kontorbyggeri i det forudsatte omfang.

Finansudvalget med undtagelse af hr. Niels Ravn godkendte erhvervelsen den 24. maj i år efter at have besigtiget ejendommene og fået en foreløbig orientering om boligministeriets byggeplaner. Københavns kommune svarede på boligministeriets henvendelse den 28. juni, men da der viste sig visse uklarheder i brevet, herunder i særdeleshed en uoverensstemmelse mellem boligministeriets og kommunens beregninger af omfanget af byggemulighederne, tog jeg kontakt med borgmester Wassard. På et møde den 6. juli blev det klarlagt, at boligministeriets beregninger var de rigtige, og

[Boligministeren.]

det er senere skriftligt bekræftet af kommunen.

På et møde, hvori vi gennemgik de planmæssige konsekvenser af et større byggeri i området, var der i øvrigt enighed om, at der kunne opføres et nyt udenrigsministerium på arealerne, og at såvel dette byggeri som det byggeri, der senere skal opføres, skal søges tilpasset de meget smukke og meget forpligtende omgivelser.

Vi vil i forbindelse med byggeriet søge at åbne arealet for offentligheden, og vi vil i øvrigt søge kontakt med den lokale befolkning med henblik på en klarlæggelse af særlige ønsker. Der vil blive afholdt en konkurrence om bebyggelsen, men ikke en konkurrence efter traditionelt mønster. Københavns kommune vil imidlertid få indflydelse såvel på konkurrencebetingelserne som på udfindelsen af vinderprojektet.

Endnu er planerne på et meget forberedende stade. Jeg kan forsikre, at vi vil arbejde i nær kontakt med alle instanser, som har berettigede interesser i områdets udvikling. Det er min overbevisning, at vi her vil kunne bidrage til at udvikle et værdifuldt miljø i dette område.

(Uro på tilhørerpladserne).

Formanden: Vi fortsætter, som om intet er sket.

Kurt Brauer: Ministeren forstår, kan jeg mærke, som gammel københavnere de følelser, der bliver vakt, når myndighederne begynder at rumle med planer om byggeri i en bydel, som elskes så højt af sine beboere, som tilfældet er med Christianshavn. Jeg har unægtelig været lige så nervøs som mange andre christianshavnerne, og som mange københavnere er det, ved udsigterne til et mastodontbyggeri af betonkasser på den smukke gamle havnefronts areal imellem Strandgade og selve kajen.

Et argument, som absolut ikke anvendes, og som jeg er meget glad for at ministeren ikke anvendte heroppefra, er det rentabilitetsargument, man som regel fører frem. Man lader gamle fredede bygninger forfalde, man lader dem blive mere og mere sure og rådne helt ned i grunden, hvorefter man kommer med kolde og kyniske beregninger,

der viser, at nu kan det ikke længere betale sig at have disse huse stående, nu står de bogstavelig talt ikke til at redde. Jeg bemærkede, at ministeren ikke nævnte en videreførelse af planerne om at rive Eigtveds gamle pakhud ned på området dernede.

Det skulle glæde mig overordentligt, hvis Christianshavns beboere kunne få indflydelse på planlægningen; jeg forstår, at ministeriet allerede har gjort sig tanker, og jeg vil gerne spørge ministeren, om han kunne tænke sig at invitere folketingsmedlemmer til at tage disse planer i øjesyn.

Ministeren har, synes jeg, svaret overmåde positivt på mit spørgsmål, og jeg vil da foreløbig takke, men i øvrigt gøre ministeren opmærksom på, at denne sag vil blive fulgt med umådelig stor interesse af befolkningen i området, så der er ikke plads til ret mange svinkeårinder, der er ikke plads til ét eneste overgreb på de nuværende miljøværdier på Christianshavn.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg er meget glad for tilsagnet om interesse for denne sag fra hr. Kurt Brauers side, og jeg håber også, at Christianshavns befolkning vil kunne trækkes med ind på samme måde og være rådgivere og måske initiativtagere til ideer.

Jeg kan i den korte tid, der er til rådighed, blot ridse nogle af vore tanker op med hensyn til havnefronten, som vi også ønsker skal være eller rettere sagt blive smuk, for i øjeblikket er den jo ikke særlig køn, men vi håber, den kan blive det ved, at staten nu overtager de store arealer. Vi havde den tanke, da vi nu kommer til at eje hele havnefronten, at lave spadseresti fra Knippelsbro ned til Wilders plads og måske helt videre ned til den kgl. grønlandske handelsplads, og dér kunne der blive åbnet for befolkningen, ligesom arealet kunne give mulighed for bådplads for lystsejlere og måske en lille marina.

De fredede bygninger har jo en særlig historie; jeg ved ikke, om hr. Kurt Brauer har lagt mærke til, at finansudvalget gav mig en påmindelse om, at jeg skulle søge en af dem revet ned; det var et enigt finansudvalg, hvor også hr. Kurt Brauers partifæller presede på, for at en af disse bygninger skulle blive revet ned. Det, sagde jeg, ville blive meget svært, og jeg tror, kulturministeren i

[Boligministeren.]

et senere svar i dag vil overbevise folketin- get om vanskelighederne for boligministeren ved at få den tilladelse, som finansudvalget prøver at pålægge mig at søge. Også disse fredede bygninger mener vi der er mulighed for at anvende; Eigtveds pakhushus kunne vi tænke os skulle danne rammen om et nyt orlogsmuseum eller fritidsrum, der kunne være klublokaler for den lokale befolkning, for lystsejlere, og de to palæer, som ligger ved indkørslen til Asiatisk Plads, kunne sik- kert også anvendes til gode aktiviteter og til forskellige formål; vi er i hvert fald helt ind- stillet på at søge dem bevaret, men folketin- gets finansudvalg har altså indtil dette øje- blik pålagt mig at søge den ene revet ned, og det må jeg jo prøve i overensstemmelse med vedtagelsen.

Kurt Brauer: Ja, sagen er med de to pak- huse, der ligger ud til Strandgade, at det ene er udbrændt, og det er oplagt, at man sik- kert vil kunne komme med dette rentabili- tetssynspunkt og sige, at det ville blive meget, meget dyrt at restaurere dette hus. Men sagen forholder sig også sådan, at river man det ene pakhushus ned, kan man lige så godt rive det andet ned også, for så er den værdi, at der ligger to huse som pendants til hinanden, simpelt hen gået tabt, og så har man mistet et meget værdifuldt, synes jeg, historisk indslag og et meget værdifuldt miljødindslag i området. Så jeg håber meget, at ministeren vil vise så lidt ildhu her, som det overhovedet er gør ligt, også til trods for mine to partifællers holdning i finansudval- get til denne sag. Jeg håber inderligt, at mine to partifæller og boligministeren ikke får held med sig til at få revet pakhuset ned.

Boligministeren (Helge Nielsen): Det er jo en lidt farlig anmodning, hr. Kurt Brauer retter til mig, at jeg ikke skal vise megen ildhu med at overholde finansudvalgets vedtagelser.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Skovmand* til boligministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvad det vil ko- ste samfundet, at der oprettes for mange store centre vest for København?“

(Spørgsmål nr. 16).

Skriftlig begrundelse.

I den storkøbenhavnske egnsplan regnes der med to overordnede centre i Køben- havns vestegn, ét i Hundige ved Køge Bugt og ét i Høje-Tåstrup. De øvrige centre skal kun dække de lokale behov.

Imidlertid udbygges centret ved Ishøj Strand i øjeblikket på en måde, der bringer denne centerplan i fare. Dersom der ikke skrider ind, vil den største butik i dette center få en størrelse, som betyder, at den direkte vil konkurrere med centrene i Hun- dige og Høje-Tåstrup. Situationen gøres yderligere kritisk af den omstændighed, at alle tre centre må formodes at åbne i løbet af 1973 på et tidspunkt, hvor der dårlig nok er befolkningsunderlag til ét overordnet center.

Konkurrencen mellem de tre centre er derfor udtryk for spild af investeringer og vil formentlig koste både samfundet og for- brugerne dyrt. Det vil være hensigtsmæs- sigt, om boligministeren kan give en over- sigt over de samfundsmæssige omkostnin- ger, så tilsvarende situationer kan undgås i fremtiden.

Boligministeren (Helge Nielsen): I den samlede dispositionsplan for Køge Bugt- området er det påregnet, at der kan etable- res lokalcentre ved alle Køgebugtbanens S- stationer til betjening af stationsoplandene med dagligvarer og andre lokale serviceyd- ser. Torslunde-Ishøj kommune ønskede imidlertid i forbindelse med opbygningen af sit lokalcenter at lade en væsentlig del af centrets planlagte detailhandelareal indgå i én stor butiksenhed, hvorved centret ville få en struktur, der gør det mere tillokkende som indkøbssted, måske også for et udvidet opland. Sagen har gentagne gange været forhandlet kommunerne imellem i det sær- lige Køge Bugt-udvalg, og resultatet er ble- vet, at udvalget, om end efter en vis diskus- sion, ikke har ment, at man burde modsætte sig etableringen af en sådan større butiksen- hed i Ishøj-området, når det samlede detail- handelareal i øvrigt holdt sig inden for dis- positionsplanens rammer.

Fra Torslunde-Ishøj kommunes side er det fremført, at man ikke fra kommunens side ønskede et lavprisvarerhus placeret i centret. Boligministeriet blev præsenteret for problemet i form af et forslag til en by-

[Boligministeren.]

planvedtægt for området, og ministeriet har på det foreliggende grundlag ikke fundet, at de samfundøkonomiske betæneligheder var af en sådan karakter eller størrelsesorden, at ministeriet burde undlade at godkende forslaget til byplanvedtægt.

Forslaget var som nævnt støttet af Køge Bugt-udvalget, og det er ministeriets opfattelse, at der må være mulighed for en vis bevægelighed ved detailplanlægningen i fortsættelse af en dispositionsplanlægning. I denne plan regnede man med et samlet etageareal på godt 23.000 m² til butikker, liberale erhverv m. v., og i den godkendte byplanvedtægt er der et samlet etageareal til tilsvarende formål på knap 25.000 m², heraf ca. 13.000 m² til samlet detailhandel.

Jeg mener derfor ikke, at der i den foreliggende situation er tale om en overinvestering, og jeg ville være betænkelig ved at bruge så store ord som spild og fordyrelse for forbrugerne. Jeg kan oplyse, at det er et problem, som vi i boligministeriet er meget opmærksom på, og jeg kan give hr. Skovmand tilsagn om, at vi også i fremtiden vil medvirke til at undgå samfundsmæssigt spild.

Skovmand: Jeg vil gerne sige ministeren tak for det tilsagn, han har givet om også i fremtiden at bestræbe sig på at undgå samfundsmæssigt spild. Men jeg må samtidig sige, at denne tak kun gælder, hvis man i fremtiden lægger mere omhyggelige beregninger til grund end dem, man tilsyneladende har gjort ved Ishøj, for det er jo ikke et spørgsmål om kvadratmeter, hvorvidt Ishøj kan betegnes som et overordnet center eller andet og mere end et lokalt center, det er spørgsmålet om den største butiks karakter.

I det konkrete tilfælde i Ishøj, som boligministeren også var inde på, laver man stor butiksenhed i stedet for mindre enheder og opnår dermed at kunne tillokke et større opland, end tanken egentlig var. Det kan jo være meget godt for centret i Ishøj og for de folk, der har sat penge i centret i Ishøj, men det farlige ligger i, at man får ødelagt andre centre langs Køge Bugt og dermed slår hele den struktur i stykker, som Køge Bugt-udvalget selv har vedtaget med boligministeriets velsignelse. Det er dér, jeg ser det

store problem: hvad sker der, hvis hele centerstrukturen bliver ændret, så Ishøj-centret bliver det store center i Køge Bugt-området og Hundige-centret måske slet ikke bliver oprettet? Det var i og for sig sådanne problemer, jeg mener man skulle tage med i en økonomisk undersøgelse af, hvad dette kunne komme til at koste, og derfor er jeg interesseret i, om boligministeriet vil grave lidt dybere ned i de problemer, der ligger omkring Ishøj-centret, og nu, da skaden tilsyneladende er sket, i hvert fald sørge for, at det ikke kommer til at gentage sig.

Boligministeren (Helge Nielsen): Jeg mener, at vi i boligministeriet har gravet dybt i denne sag. Jeg har personlig deltaget i en række forhandlinger om Ishøjsagen og har også viden om, at man i Køge Bugt-udvalget, altså samtlige kommuner i Køge Bugt-området, har været inde i disse drøftelser, og jeg kan ikke give hr. Skovmand ret i, at disse centerdannelser vil ødelægge noget vedrørende strukturen i Køge Bugt-området. Men jeg kan sige til hr. Skovmand, at jeg fortsat vil være meget opmærksom på og stadig væk grave dybt i spørgsmålet om disse centerbebyggelser, da der ikke her må ske økonomisk spild, hvad enten det drejer sig, som det gør i dette tilfælde, om helt private investeringer, eller det drejer sig om investeringer fra kommuners eller statens side, for det er jo stort set samme pengekasse, alting kommer fra.

Skovmand: Jeg vil give boligministeren medhold så langt, at hvis centret i Ishøj kun kommer til at fungere som lokalcenter, er skaden ikke så stor. Problemet opstår, hvis centerstrukturen i øvrigt bliver ødelagt i Køge Bugt-området som følge af Ishøjcentret. Vil ministeren i så tilfælde være villig til at tage sagen op igen?

Boligministeren (Helge Nielsen): Som hr. Skovmand ved, er der planlagt tre centre: Tåstrupcentret, Hundigecentret og Ishøjcentret. Disse tre centre er indgået i Køge Bugt-udvalgets overvejelser, og det er det, der her er taget stilling til. Der er altså efter min opfattelse ikke grund til at tage denne sag op igen, idet jeg mener, at den er afgjort på betryggende måde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kristine Heltberg* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Følger ministeren udviklingen vedrørende planerne for bebyggelsen af „Københavns havnefront“?“

(Spm. nr. 15).

Skriftlig begrundelse.

Efter forlydender i pressen skulle der foreligge planer om, at man vil nedrive den udbrændte pakhushusbygning i Strandgade, til trods for at den er fredet, og om i stedet at opføre store kontorbygninger. Et byggeri af denne art ville ikke blot medføre et øget og ødelæggende trafikpres, men først og fremmest ødelægge et af de mest særprægede og værdifulde københavnske miljøer. Det ville være ønskeligt, om ministeren agtede at gribe ind for at modvirke en sådan udvikling.

Ministerens for kulturelle anliggender (*Niels Matthiassen*): Både i mit nuværende arbejde som indlånt i Assistenthuset, som er bygget af den samme arkitekt, Philip de Lange, som har opført kompagniet ude i Strandgade, og i øvrigt som københavner må jeg sige, at jeg følger med den største interesse udviklingen på Christianshavn.

Strandgade er med sine pakhuse og smukke købmandsgårde noget helt centralt i det bevaringsarbejde, som i en årrække er udført af det særlige bygnings- og nationalmuseum i tæt kontakt med Københavns kommune. Det er et arbejde, som også støttes af statens bygningsfredningsfond og mange private kræfter, og som har medvirket til, at der er sket et sanerings- og restaureringsplanarbejde for store dele af Christianshavn.

I Strandgade, der med sine 13 fredede bygninger er et af de mest betydningsfulde københavnske miljøer, er det altså, at Philip de Lange i 1738 opførte et hovedsæde for det gamle asiatiske kompagni. Det gik for kompagniet — og det er altså sådan ligesom lidt historisk baggrundsmateriale — så økonomisk udmærket, at man i 1781 kunne opføre et pakhushus som pendant og kopi af selve palæet. Man havde dermed ud fra barokkens arkitektoniske krav om symmetri gjort en virkelig indsats for ikke at skamme nabobygningen, det oprindelige palæ, og det

er nok værd at hæfte sig ved. Hele anlægget viser den forståelse for udformningen af gadebilledet og miljøet, som man nok må erkende at det siden hen en gang imellem har skortet meget på.

Det er dette som palæ smukt maskerede pakhushus, der brændte i 1970 og siden har stået i brandhæret stand, man nu diskuterer, medens man har ventet på forslag om en fremtidig udnyttelse af det samlede areal.

Vi har hørt boligministeren redegøre for mulighederne for en benyttelse af de fredede bygninger, og jeg tror, jeg kan glæde både spørgeren og andre med, at husene, også det brandskadede pakhushus, er A-fredede, men dette umuliggør ikke en indretning af bygningerne til et nutidigt formål. Det særlige bygnings- og administrationsbygningsfredningslovens bestemmelser, hvor således udtalt, at der ikke vil blive stillet krav om, at det brandskadede pakhushus retableres som pakhushus. Huset vil kunne indrettes så funktionelt som muligt kun med den ydre ramme som dispositionsbegrænsning; til gengæld — og dette vil jeg meget stærkt understrege — kan dette princip ikke fraviges. For havnefronten som helhed vil de fredede pakhuse sammen med de øvrige fredede eller bevarelsesværdige huse sikre ikke alene de bygningsmæssige værdier, men også den variation i det arkitektoniske billede, som vi alle er interesseret i.

Det er praksis i Københavns kommune, at bygnings- og kulturministeriet og altså dermed også kulturministeriet gøres bekendt med byplanmæssige dispositioner i områder af bevarelsesmæssig interesse, og selv om jeg går ud fra, at udviklingen vil forløbe i harmoni med bevarelsesinteresserne, er det klart, at jeg vil følge denne udvikling meget nøje.

Kristine Heltberg: Jeg vil gerne takke kulturministeren for det meget positive svar, som helt svarer til, hvad jeg havde forventet. Når spørgsmålet er blevet stillet til netop ministeren for kulturelle anliggender, er det, fordi ministeren ved forskellige lejligheder har givet udtryk for synspunkter, som jeg mener her har fundet et yderligere udtryk, altså synspunkter, der går ind for bevarelse af værdifulde miljøer og alt det, der betyder så meget i dagligdagen både for befolkningen i København og for

[Kristine Heltberg.]

de mennesker, der måtte besøge os både fra udlandet og fra indlandet.

Jeg vil gerne have lov til lige at gøre opmærksom på, at der måske i andre lande er en del inspiration at hente. Jeg tænker her ikke mindst på de langsigtede planer med hensyn til indretningen af Londons havn, af Themsens munding, hvor man har indset, at de egentlige havnefaciliteter og havneaktiviteter bør flyttes på en måde, der er mere hensigtsmæssig og mere funktionel, hvorefter man kan udnytte de derved frigjorte områder på måder, der kan være fremmende for skabelsen af et værdifuldt og tiltalende menneskeligt miljø.

Jeg håber, at ministeren også vil holde øje med de resultater, man opnår andre steder, og være opmærksom på, at der måske her kan læres et og andet til brug ved bevarelsen af havneområderne i København.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Lone Nielsen til indenrigsministeren:

„Vil ministeren tage initiativ til at ned sætte et udvalg til undersøgelse af mulighederne for oprettelse af en offentlig drevet informationsvirksomhed angående lægemidler?“ (Spn. nr. 17).

Skriftlig begrundelse:

For kort tid siden nedsatte indenrigsministeren et ekspertudvalg vedrørende lægemiddeldistributionen, der fik til opgave at undersøge fordele og ulemper ved en samfundsøvertagelse af engros- og detailledet inden for lægemiddeldistributionsvæsenet. Denne problematik hænger meget nøje sammen med lægemiddelinformationsproblematikken, hvorfor det var beklageligt, at ekspertudvalget ikke også skulle behandle dette emne.

Medicinalfabrikkernes reklamevirksomhed er meget omfattende, vanskeligt overskuelig, fordyrende og ofte ikke baseret på eksakte kendsgerninger. Disse forhold medvirker til at vanskeliggøre lægens præparatvalg.

Lone Nielsen: Jeg vil gerne følge min skriftlige begrundelse op ved at sige, at den reklamevirksomhed med hensyn til lægemidler, der finder sted fra producent til læge, er meget omfattende, og denne virksomhed er alt andet end videnskabelig. Det er velkendt, at læger hver dag modtager bunker af farvestrålende brochurer, og det er lige så velkendt, at gaveartikler indgår som et led i markedsføringen af lægemidler. Denne uvidenskabelige reklamevirksomhed udsætter lægen for et pres, som forbrugeren ikke kan være tjent med. Det betyder også, at lægen ikke kan gennemskue markedet, når han eller hun i forbrugeren skal vælge det bedste og det billigste præparat.

En offentlig drevet informationsvirksomhed må være baseret på rent videnskabeligt grundlag som f. eks. oplysning om klinisk vareprøvning, sammenlignende priser, mulige bivirkninger og andet. Sammenhængende med ekspertudvalget, som jeg har nævnt i den skriftlige begrundelse, angående apotekervæsenet er, at det ville være naturligt, at en offentlig informationsvirksomhed med hensyn til lægemidler også skulle omfatte apotekspersonalet, således at fremtidens apotek bl. a. blev et center for forbrugeroplysning om lægemidler.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Det er efter apotekerloven almindeligvis forbudt direkte eller indirekte at reklamere for en vare som virksom eller forebyggende mod sygdomme eller sygdomssymptomer. Er der tale om lægemidler, er det ifølge loven forbudt at reklamere for disse med filmreklamer, ved skilte, plakater, lysreklamer i det fri, i befordringsmidler eller i offentlige lokaler eller ved reklamebrochurer o. lign. Endelig er reklamering i pressen for lægemidler kun tilladt, når reklamens form og indhold er godkendt af sundhedsstyrelsen.

Alle disse reklameforbud gælder dog ikke, når reklameringen udelukkende sker direkte over for læger, tandlæger, dyrlæger eller farmaceuter eller i de for disse personer bestemte fagblade. Det er da også en kendt

[Indenrigsministeren.]

ting, at lægemiddelfabrikanter og -grossister i vid udstrækning udsender informerende reklamer, især til læger, men nogen egentlig uafhængig information om lægemidlers anvendelse samt priser har det offentlige hidtil ikke taget sig af.

Den mest anvendte informationskilde er i dag Lægeforeningens medicinfortegnelse, men der tiltrænges utvivlsomt en alsidig, uafhængig og prisbevidst forbrugerorientering på dette område, og med forbrugerorientering tænker jeg især på orientering af lægerne som dem, der gennem receptskrivning i høj grad dirigerer patienternes valg af lægemidler.

I sidste folketingssamling drøftede vi her i tinget nedsættelsen af den af fru Lone Nielsen nævnte ekspertgruppe, og jeg meddelte folketingsudvalget, der beskæftigede sig med dette problem, at jeg fandt det mindre hensigtsmæssigt, at denne ekspertgruppe skulle komme med en redegørelse for statslig informationsvirksomhed. Jeg meddelte dog samtidig udvalget, at det var hensigten at anmode sundhedsstyrelsen om med bistand af lægelig pædagogisk ekspertise at fremkomme med en redegørelse for en objektiv statslig informationsvirksomhed vedrørende lægemidler. Det var således tanken at lade de to udvalg arbejde sideløbende.

Ekspertudvalget blev som bekendt nedsat i sidste måned, og jeg er glad for her at få lejlighed til at oplyse, at jeg netop har anmodet sundhedsstyrelsen om at nedsætte et udvalg, som skal tage sig af overvejelsen omkring informationsvirksomheden vedrørende lægemidler. Jeg kan oplyse, at udvalget vil komme til at bestå af repræsentanter for sundhedsstyrelsen og dennes farmaceutiske laboratorium, specialitetsnævnet, farmakopékommisionen, sygehusenes lægemiddelkomiteer og Lægeforeningen.

Lone Nielsen: Jeg vil gerne takke ministeren for den meget positive indstilling til dette forslag, og jeg forstår, at ministeren allerede har foregrebet begivenhedernes gang.

Jeg vil dog lige gøre opmærksom på, at Lægeforeningens medicinfortegnelse, som ministeren nævnte, populært kaldet „den lille grønne“, er meget utilstrækkelig, det er jo erkendt af alle læger, og det er også en

kendsgerning, at der gives gaver som led i markedsføringen. Jeg forstår på ministeren, at han er enig med mig i, at det er netop dette, vi skal væk fra, vi skal fratage producenterne midler, så de kan manipulere med disse præparater over for lægerne.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Helle Degn* til indenrigsministeren:

„Agter ministeren at støtte de igangværende bestræbelser på at oprette en amts-tandlægeinstitution?“

(Spm. nr. 18).

Skriftlig begrundelse.

Efter ikrafttræden af sygesikringsloven den 1. april 1973 skal sygesikringen fremefter finansieres over skatterne.

Det må da være naturligt, at samfundet sikrer sig kontrol med honorar og behandling hos tandlægerne.

Helle Degn: Jeg vil også gerne have lov til at uddybe min skriftlige begrundelse.

Efter sygesikringslovens ikrafttræden den 1. april 1973 bliver amtsrådenes kontakt med tandlægerne udvidet betydeligt. Det må da være en naturlig opgave for den socialdemokratiske regering at styrke de kræfter, der arbejder for oprettelsen af en amts-tandlægeordning, der kunne rådgive kommunernes og amternes sociale og sundhedsudvalg og i øvrigt føre tilsyn med behandling og honoraransættelse for tandlægebehandling og koordinere tandlægevæsenets hele funktion i kommuner og amtskommune.

Med forslaget om en amtstandlæge gives der efter min opfattelse delvis et svar på dette, men jeg nærer alvorlig bekymring for, at de praktiserende tandlæger selv ikke tager hensyn til den foreliggende sundhedsmæssige tarv hos store dele af befolkningen, men udelukkende anlægger forretningsmæssige synspunkter på et område, som naturligt hører under sundhedssektoren, når de modarbejder oprettelsen af en amtstandlægeinstitution, som også anbefales af formanden for Amtsrådsforeningens social- og sundhedsudvalg. Jeg er overbevist om, at oprettelsen af en amtstandlægeordning vil være et skridt i den rigtige retning, nemlig i retning af at indpasse hele tandlægevæsenet som et ordinært led i det samlede offentlige sociale system.

[Helle Degn.]

Det skarpe skel mellem den lægelige og tandlægelige del af sundhedssektoren forekommer mig kunstigt, og jeg kan kun undre mig over, at socialreformkommissionen i så høj grad har negligeret en så vigtig gren af sundhedssektoren som tandlægevæsenet. Ansvar for herfor skyldes nok ikke så meget socialreformkommissionen som tandlægerne egen organisation, som ikke har villet tage noget initiativ i denne sag, men kun forhalet en løsning. Det må vel nok skyldes snævre fagforeningsinteresser, som er til skade for befolkningens tandpleje og sundhed.

Jeg finder det urimeligt, at der i 40 af landets kommuner i dag ikke er en eneste tandlæge. Derfor er der her ikke alene tale om det rent økonomiske, der er også transportproblemer og omkostnings- og arbejdstidsproblemer at tage hensyn til, når $\frac{1}{3}$ af landets befolkning desværre ikke er under tandbehandling. Tandsygdomme rammer jo hele befolkningen, og tandpleje må derfor gøres tilgængelig for og opsøge alle sociale klasser i befolkningen, hele befolkningen, uanset alder, bopæl og egen økonomisk formåen.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Det ville have været rart for en minister at få bare en snip af de bemærkninger, der kom som supplerende bemærkninger til spørgsmålet. Så havde der måske været anledning til at gå lidt dybere ind i det.

Jeg skal ikke kommentere, hvordan tandlægerne og tandlægerne organisation arbejder. Selve spørgsmålet om befolkningens tandpleje har været til behandling her i folketinget i et særligt udvalg, og det har selvfølgelig ikke afsluttet sit arbejde, men fortsætter formentlig i indeværende folketings-samling, hvor vi så kan få lejlighed til at drøfte disse problemer. Men jeg er helt enig med fru Helle Degn i, at problemet om befolkningens tandsundhedspleje er noget meget afgørende. Det er, som om vi måske har overset dette lidt.

Men jeg vil gerne sige, at oprettelsen af amtstandlægestillinger blev drøftet indgående i forbindelse med udarbejdelsen af forslaget til lov om børnetandpleje, som blev vedtaget her i folketinget i maj sidste år. Dengang kunne der ikke opnås enighed mel-

lem de berørte organisationer om oprettelsen af sådanne stillinger, og i den situation mente indenrigsministeriet ikke, at det burde foreskrives, i hvilket omfang og på hvilke betingelser amtskonsulenter i børnetandpleje burde ansættes. Indenrigsministeriet henholdt sig til bemærkningerne i betænkningen om offentlig forebyggende børnetandpleje fra 1966, hvoraf fremgik, at børnetandplejekommissionen anså det for hensigtsmæssigt, om amtsrådene oprettede stillinger som amtskonsulenter i børnetandpleje.

Det er således utvivlsomt, at indenrigsministeriet ser positivt på oprettelsen af de omtalte stillinger, men det af fru Helle Degn rejste spørgsmål synes imidlertid at have et videre sigte end oprettelsen af amtstandlægestillinger i børnetandpleje, og der har da også i den senere tid været debat om etablering af en amtstandlægeinstitution med et arbejdsområde, der rækker ud over børnetandplejen.

Jeg er bekendt med, at der for tiden forhandles mellem Amtsrådsforeningen og Dansk Tandlægeforening om oprettelsen af amtstandlægestillinger. Efter det for mig oplyste er det tanken, at amtstandlægen skal virke som rådgiver for amtsrådet i alle sager, hvor odontologisk ekspertise er påkrævet. Herudover drøftes mulighederne for, at amtstandlægen kan foretage egentlig tandbehandling af institutionsanbragte og måske også af narkomaner med smitsom leversygdom. Det er derimod ikke tanken, at disse amtstandlægeinstitutioner skal virke som klageinstans vedrørende tandlægerne honorar eller føre fagligt tilsyn med tandlægerne, idet der på anden måde allerede føres en sådan kontrol. Jeg skal her henvise til, at kontrol med tandlægerne vederlag varetages gennem kollegial kontrol og med kollegiale regler om patienternes klageadgang til Tandlægeforeningens kredsbestyrelse i første instans og til tandlægenævnet i anden instans. Endvidere følger monopoltilsynet prisudviklingen på dette område.

Den faglige kontrol med tandlægerne virksomhed varetages af sundhedsstyrelsen i medfør af loven om sundhedsvæsenets centralstyrelse. Tandlæger er på samme måde som andre medicinalpersoner undergivet sundhedsstyrelsens tilsyn.

[Indenrigsministeren.]

Det her rejste spørgsmål er imidlertid genstand for forhandling mellem de nævnte organisationer, og jeg finder det derfor rigtigst at afvente udfaldet af forhandlingerne, forinden jeg tager stilling til, om der er anledning til for indenrigsministeriet at foretage sig noget i denne sag. Og så må jeg sige, at jeg har sympati for, at vi skal sørge for, at befolkningen får den bedst mulige tandpleje, men man skal også være klar over, at det er noget, der koster penge — og ikke bare småpenge.

Helle Degn: Jeg takker indenrigsministeren for hans svar, og jeg er glad for, at han nu er opmærksom på problemet og vil følge det meget nøje. Det vil jeg også selv gøre, og når forhandlingerne er afsluttet, må vi vende tilbage til sagen og se, om der kan tages et initiativ i den påtænkte retning.

Indenrigsministeren svarede imidlertid også den 2. maj 1972 fru Inge Fischer Møller positivt på spørgsmålet og sagde, at man kan stille det spørgsmål: på hvilken måde får vi inkorporeret tandlægerne i det sociale system? Der er det, jeg her vil pege på, at jeg synes, der er en anledning til at sige, at ved at oprette en amtstandlægestilling kan man fra samfundets side sikre sig en kontrol også med det honorarmæssige. Jeg finder det ikke tilfredsstillende, at tandlægerne kun gennem en kollegial instans er underlagt kontrol med deres honorarer. Det kan ikke være tilfredsstillende set ud fra et samfundssynspunkt. Det må være samfundet, som har en eller anden form for kontrol med disse honorarer.

Valbak: Det er jo rigtigt, som indenrigsministeren nævnte det, at spørgsmålet om amtstandlægen som et obligatorisk fænomen faldt her i folketinget med den begrundelse, at der var et for snævert grundlag, et for lille arbejdsfelt. Det er jo også rigtigt, at spørgsmålet har fået fornyet aktualitet, fordi man senere er kommet frem til en stigende fornemmelse af, at der er behov for i det planlæggende virke inden for sundhedssektoren i amterne at få en sagkyndig bistand ind over hele feltet, ikke blot vedrørende børnetandplejen.

Nu vil jeg spørge ministeren i fortsættelse af fru Helle Degns spørgsmål — ministeren

stillede jo for nogen tid siden i udsigt over for et folketingsudvalg, at der kunne ned-sættes en embedsmandsgruppe til bl. a. at analysere den del af tandlægevæsenet, der hedder behovet for indsats i fremtiden: var det ikke en idé, at man også i dette sagkyndige forum, som det jo vil være, måske forlods tog dette planlægningsproblem ud og så på det, sådan at det, man kom til af resultat, også indgik i beslutningen om, hvorvidt man over en bred skala skulle indføre amts-tandlægeinstituttet?

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Der kan i og for sig ikke opstå særlig megen uenighed hverken mellem hr. Valbak og mig eller fru Helle Degn og mig om behovet for en offentlig tandpleje. Jeg vil bare gøre den lille bibemærkning, at når det drejer sig om amtstandlægeinstitutionen, er situationen den, at den formentlig skal oprettes på amtskommunal basis, det vil sige, at vi skal pålægge amter og kommuner nye byrder, og det har vi sagt at vi ikke gør i 1973-74. Men jeg er helt parat til at overveje det, som hr. Valbak var inde på i forbindelse med de udvalg, som jeg har givet tilsagn om i udvalget, at tage det problem med ind i billedet, således at vi kan se, hvordan vi bedst muligt ved fælles hjælp når det bedst mulige resultat.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden: Jeg skal måske gøre opmærksom på reglerne. Først slutter vi det stillede spørgsmål, og derefter kan andre eventuelt blande sig i spørgsmålet.

Af *Simonsen* til socialministeren:

„Hvad agter ministeren at gøre i anledning af socialinspektørernes frygt for, at personalemangel og utilstrækkelig uddannelse vil forhindre den rettidige gennemførelse af socialreformen?“

(Spm. nr. 11).

Skriftlig begrundelse.

Under behandlingen af dagpengereformen gjorde jeg gældende, at vi principielt er enige i lovforslagets hovedsigte, men at vi af finansielle og administrative grunde måtte foretrække en etapevis gennemførelse.

Mindretalsforslaget gik derfor bl. a. ud på

at forlænge varighedsbegrænsningen i 2 år, fordi „kommunerne ikke har det fornødne personale“ til at kunne følge den enkelte sag på den måde, lovforslaget tilsigter. Også under andenbehandlingen af forslaget udtrykte jeg frygten for, at kommunernes administration ikke var „i stand til virkelig at leve op til varighedsbegrænsningens ophævelse i form af den service, der skal til, for at det ikke bare bliver dagpenge, man udbetaler, men for at de pågældende på et så tidligt tidspunkt som muligt bliver sluset ind på de områder inden for det sociale system, hvor deres tilfælde reelt har en chance for at blive behandlet“.

Ministeren afviste dengang denne frygt.

Det har i de senere måneder tillige vist sig, at kommunerne påregner at anvende væsentligt større personale til den offentlige sygesikrings gennemførelse, end det var forudsætningen i den lovgivning, der ligger til grund for sygekassernes ophævelse.

Der bør derfor nu skabes klarhed over, hvorledes ministeren forestiller sig personaleudviklingen under den videre gennemførelse af socialreformen.

Socialministeren (Eva Gredal): Må jeg først sige, at den socialreform, der er et resultat af socialreformkommissionens arbejde, jo ikke som i 1933 er et lovkompleks, der træder i kraft på samme dato, det er tværtimod delt op i en lang række etaper, som vil blive realiseret gradvis i tiden fra 1. april 1973 og op igennem 1970erne. Der er altså tale om en løbende proces, og da det centrale i reformen, når man ser på det rent administrative, er, at administrationen samles i kommunerne og i amtskommunerne, er det klart, at der vil blive stillet betydelige krav til kommunernes socialforvaltninger.

På denne baggrund har de centrale myndigheder anset det som deres naturlige opgave at bidrage til at sørge for, at kommunerne sættes i stand til personalemæssigt at løse opgaverne, efterhånden som de lægges ud.

I forbindelse med gennemførelsen pr. 1. april 1973 af dagpengereformen og den nye sygesikring har socialministeriet således i samarbejde med Kommunernes Landsforening og sygekasserne i begyndelsen af denne måned indledt en omfattende kursusvirksomhed på den kommunale højskole i Grenå.

På den måde påregner man at kunne uddanne i alt ca. 800 medarbejdere for kommuner landet over, således at der pr. 1. april 1973 skulle stå det fornødne antal medarbejdere til rådighed til at løse de omtalte opgaver. I den forbindelse bør man i øvrigt gøre sig klart, at en betydelig del af disse medarbejdere i forvejen har været ansat i sygekasserne og derfor allerede har en praktisk baggrund for at tage opgaverne op.

I øvrigt kan jeg oplyse, at Amtsrådsforeningen også har planer om i vinterens løb at iværksætte en betydelig kursusvirksomhed med henblik på en mere elementær instruktion.

Den del af socialreformen, der i særlig grad vil stille krav til kommunerne, er imidlertid den bistandslov, der vil blive fremsat forslag om i denne folketingssamling med henblik på, at den skulle kunne træde i kraft den 1. april 1974.

Skal man leve op til de principper, denne bistandslov vil blive bygget op på, vil det være påkrævet, at kommunerne råder over et personale, der ikke blot er i stand til at behandle symptomer, men med henblik på en løsning af klienternes forhold, der kan holde også ud i fremtiden, kan finde frem til og behandle de faktorer, der er årsag til, at den enkelte kan have vanskeligt ved at fungere i samfundet. Hvis kommunerne skal kunne løse denne opgave, vil der være behov både for efteruddannelse af det allerede ansatte personale og for rekruttering af nyt personale med tilstrækkelig adækvat uddannelse.

Hvad angår efteruddannelsesproblemet, er forholdet det, at Danmarks forvaltningshøjskole i efteråret 1971 påbegyndte et uddannelsesprogram for socialkontorernes personale i overensstemmelse med den betænkning, der er afgivet af socialuddannelseskommissionen.

I årene 1971-72 og 1972-73 vil forvaltningshøjskolen som led i dette program have afviklet i alt 27 kursus omfattende mere end 500 medarbejdere, og dette kursusprogram vil blive yderligere intensiveret i 1973-74.

I den betænkning, der danner grundlag for de omtalte kursus, har udgangspunktet været, at i alt 1.000 medarbejdere vil have behov for sådanne kursus. Det må selvfølgelig-

[Socialministeren.]

lig justeres, efterhånden som også medarbejderne fra revalidering og mødrehjælp skal overgå til det sociale arbejde i kommunerne.

Hvad rekruttering af nyt personale angår, vil det i første række være socialrådgivere, der kommer ind i billedet, og denne udvikling er også forudset gennem den udbygning af de sociale højskoler, der har fundet sted i de senere år. Vi har i år udvidet yderligere med aftenhold på den sociale højskole, således at vi regner med at kunne optage i alt 600 elever i det kommende år.

Som nævnt må man regne med en betydelig forøgelse af antallet af socialrådgivere i de kommunale socialforvaltninger, og der vil stadig væk ske en tilgang også gennem antagelse af elever, og for disse elevers vedkommende er der i socialuddannelseskommissionens betænkning foreslået en specialuddannelse på i alt 800 timer.

Jeg tror, det fremgår af det, jeg har sagt, at vi fra centralt hold har sat alt ind på at bidrage til en løsning af kommunernes problemer, og jeg overvejer at appellere til kommunerne om at udnytte disse kursustilbud. De har desværre ikke i alt for høj grad været udnyttet overalt.

Formanden: Da vi jo indkører en ny form for spørgetid, har jeg ikke villet skride ind over for overskridelse af taletiden. Taletiden er for ministre 3 minutter og for spillere 2 minutter.

Simonsen: Jeg må sige, at jeg tager hatten af for socialministerens optimisme. Jeg er nu ikke helt sikker på, at der er tilstrækkeligt hold i den optimisme, som ministeren har givet udtryk for her. Efter indlægget at dømme skulle der i og for sig ingen problemer være, og det var jo ikke det, som var kendetegnet f. eks. for den diskussion, der var på socialinspektørernes møde her for nylig, den diskussion, som var anledningen til, at jeg syntes, det var naturligt at rejse spørgsmålet.

Jeg er enig i, at der er to hovedproblemer i denne sag. Det ene er spørgsmålet om at fremskaffe det personale, der er behov for, for at socialreformen kan føres ud i livet efter de intentioner, man har lagt for dagen her i folketinget. Det andet er spørgsmålet om at få omskolet de medarbejdere, som er

til rådighed for denne proces, og som har behov for en omskoling, for at det nye system kan køres ind.

Hvad uddannelsen angår, vil jeg sige, at vi må altså tage højde for efter det, ministeren her har oplyst om de mange kursusmuligheder, at der i lange perioder tages personale ud af arbejdet rundt omkring i de kommunale forvaltninger med det resultat, at man ikke har den samme mulighed for at dække behovet i forbindelse med hele om-lægningsprocessen.

Den anden side er, at vi står over for det problem, at der ikke er ubegrænsede muligheder for, hvor stort et personale der kan tages ind i den offentlige sektor for at klare socialreformen efter dens intentioner. Det sidste er måske det vigtigste og mest centrale spørgsmål, og derfor vil jeg gerne spørge ministeren, for det første om ikke hun alligevel deler noget af den frygt, som socialinspektørerne har givet udtryk for her for nylig, og for det andet om ministeren ikke mener, at der alligevel er et behov for, at man fra ministeriets side i højere grad tager affære over for den planlægning, som finder sted for øjeblikket. Jeg synes, at den situation, vi har oplevet omkring sygekasserne, i og for sig giver grund til foruroiligelse. Vi har set kommunerne mange, mange steder overtage hele sygekassepersonalet, og det var efter min mening ikke intentionen, da vi gennemførte loven om offentlig sygesikring. Da var der tale om ikke alene en bedre måde at løse problemerne på, men også en administrativ forenkling, der skulle give mindre personale. Det mener jeg ikke er blevet tilfældet. Vil ministeren ikke mene, at der er grundlag for at skride ind over for det, så vi på den måde i højere grad kan løsgive ressourcer til andre områder?

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg forstår godt, at der fra mange sider, også fra socialinspektørernes side, rejses spørgsmål om personaleproblemerne. Vi er enige om, at der er ikke uanede ressourcer, som kan flyttes over som arbejdskraft inden for den sociale sektor. Men jeg mener, at netop fordi vi er startet tidligt på kurserne, endnu før opgaverne er lagt ud til kommuner og amter — de lægges jo først ud 1. april 1973 — kan man ikke med rette sige, at en lang række mennesker i dag tages ud af deres arbejde

[Socialministeren.]

og ikke kan være med til det arbejde, de skal lave efter de nye regler; det sker jo først 1. april 1973.

Jeg mener også, vi er med i planlægningen om, hvorledes dette personale skal fordeles rundt omkring. Vi forhandler med kommuner og med amtskommuner om disse sager, og jeg er enig med hr. Simonsen i, at det er et meget væsentligt problem. Men jeg synes, man lige skal vente og se, hvordan bistandsloven kommer til at se ud, for hvad vi kan forenkles, gør vi, så vidt det overhovedet er os muligt.

Simonsen: Jeg påskønner fuldt og helt de uddannelsesaktiviteter, der er sat i gang. Men det andet spørgsmål, om ministeren alligevel ikke frygter, at personaleeksplosionen bliver for stor på områder, hvor den ikke skulle være det, fik jeg ikke rigtig noget svar på. Jeg vil gerne stadig væk fastholde, at jeg mener, at sygekassernes overflytning til det offentlige har givet anledning til en større personaleeksplosion i den offentlige sektor, end det var rimeligt, også efter lovens intentioner.

Diskussionen står her igen om, hvorvidt vi kan få medarbejderne til at arbejde med det centrale i socialreformen, netop det at kunne behandle sagerne under en anden form. Det gælder ikke bare om at ansætte så mange medarbejdere som muligt, som man har gjort det i forbindelse med den offentlige sygesikring.

Vil ministeren se nærmere på det og tage denne sag op?

Socialministeren (Eva Gredal): Jeg mener, at det personale, der er overtaget fra sygekasserne, både skal tage del i det, der er overført fra sygesikringsloven og fra dagpengereformen, men sandelig også i det, der skal komme med hensyn til bistandsloven. Det kan bruges til alle tre lovområder, ikke blot til de to af dem.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ritt Bjerregaard* til socialministeren:

„Vil ministeren arbejde for at fjerne urimelige krav om medlemskab eller tilknytning til private foreninger og organisationer

som betingelse for optagelse på plejehjem, hvortil det offentlige yder tilskud?“

(Spm. nr. 13).

Skriftlig begrundelse.

Det er i henhold til den godkendte vedtægt for plejehjemmet Johannesgården i Vanløse, København, en betingelse for optagelse, at man er frimurer eller i hvert fald anbefalet af en frimurer.

Når det betænkes, at plejehjem både i relation til opførelses- og driftsudgifter i helt overvejende grad finansieres af det offentlige, er sådanne fortrinsrettigheder urimelige. Samme synspunkt er hævdet af omsorgsudvalget i dets betænkning nr. 630 om omsorgen for ældre og for pensionister.

Ritt Bjerregaard: Som anført i den skriftlige begrundelse for mit spørgsmål har plejehjemmet Johannesgården i Vanløse i København den betingelse for optagelse, at man enten selv er frimurer eller er blevet anbefalet af en frimurer, hvilket betyder, at en lang række mennesker ikke kan blive optaget på dette plejehjem, selv om staten dækker praktisk taget alle udgifterne.

I omsorgsudvalgets betænkning nr. 630 udtaler man da også, at det er betænkeligt med den slags fortrinsstillinger, og man mener, at de i hvert fald bør have en meget begrænset karakter. Jeg håber, at ministeren her i dag vil give tilsagn om at ville arbejde for at fjerne nogle af disse urimelige krav.

Socialministeren (Eva Gredal): Plejehjemmet Johannesgården er et af de mange plejehjem, der er opført som selvejende institution af en forening eller en kreds af personer, der har samlet midler til opførelsen, og som varetager den daglige drift af hjemmet.

Der er jo en lang tradition for, at kommunerne har samarbejdet med private foreninger om at løse deres plejehjemsproblemer, og dette samarbejde giver sig også udslag i, at foreningerne i nogle tilfælde kan indstille pensionister til optagelse på hjemmet.

Denne indstilling behandles af den myndighed, der har visitation til hjemmet, og i Københavns kommune er det kommunens plejetilsyn. Københavns kommune har overenskomst med Johannesgårdens bestyrelse, og ved denne overenskomst er det sik-

[Socialministeren.]

ret, at der kun optages pensionister efter godkendelse af plejetilsynet. Betingelserne for optagelse er sådan set de samme som for andre plejehjem.

Selv om der ligger en stor privat indsats bag opførelsen af et plejehjem derved, at der er samlet penge ind til opførelsen og bestyrelsen påtager sig et arbejde i forbindelse med opførelsen og senere driften af hjemmet, synes jeg, man må huske på, at det beløb, en selvejende institution selv skal fremskaffe, kun udgør en meget lille del af udgiften ved at opføre et hjem. Hertil kommer, at alle udgifter ved driften af plejehjemmet betales af stat og kommune. Det er derfor ikke rimeligt, at en forening, der har opført et plejehjem, kan kræve indflydelse på, hvordan hjemmet skal drives, og det er ikke rimeligt, at en pensionist for at kunne komme på hjemmet — som i dette tilfælde her — skal ansøge på et særligt skema, som kun kan fås hos foreningen.

I den betænkning om omsorgsarbejdet, som fru Ritt Bjerregaard nævner i begrundelsen for sit spørgsmål, er det foreslået, at indflydelsen begrænses. Jeg kan besvare fru Ritt Bjerregaards spørgsmål med at sige, at jeg er indstillet på at følge betænkningens forslag i det cirkulære om omsorgsloven, som skal udsendes i anledning af de lovændringer, som nylig er gennemført, og at der vil blive optaget bestemmelser om en begrænsning af den private indflydelse. Såfremt dette ikke sker, vil de visitationsordninger, som vi regner med nu gennemføres i amterne, ikke virke tilfredsstillende.

Jeg må dog lige sige, at der vil stadig være enkelte hjem, som på grund af helt specielle forhold, f. eks. fordi de er opført af et særligt trossamfund, kan være forbeholdt en bestemt kreds.

Ritt Bjerregaard: Jeg vil blot takke ministeren for det meget positive tilsagn om at gøre noget ved sagen.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om forbud mod laksefiskeri i det nordvestlige Atlanterhav.

(Lovforslaget (nr. 18) findes i tillæg A. sp. 225, fremsættelsen i tidenden sp. 62).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Poul Dalsager: Med det her fremsatte lovforslag opfylder ministeren et tilsagn fra regeringen til det i forrige folketingssamling nedsatte udvalg til at modtage orientering vedrørende problemerne angående laksefiskeri i Nordsøen, i daglig tale — og det letter det jo lidt — kaldet lakseudvalget. Regeringen var af den opfattelse, at fornøden hjemmel til gennemførelse af det vedtagne totalforbud mod fiskeri af laks uden for fiskerigrænserne ved Grønland fandtes i loven om internationale reguleringsforanstaltninger vedrørende fiskeri, hvorimod der i det føromtalte udvalg herskede en sådan tvivl, at man opnåede tilsagn om, at et forslag om totalforbud ville blive forelagt folketinget til godkendelse, og det er altså det, der sker ved det lovforslag, vi behandler i dag.

Der er grund til at fastslå, at Danmark ikke ensidigt er indgået på dette forbud. En lang række lande har allerede i 1969 bundet sig til at gennemføre et lignende totalforbud, og det er i øvrigt min opfattelse, at Danmark med den stigende betydning, fiskerierhvervet har for os, meget seriøst må medvirke til foranstaltninger, som har til hensigt at sikre fiskebestanden. Man kan have sine tvivl om, at den befiskning, som sker i visse farvande, tager det fornødne hensyn til, at fiskebestanden også gerne skulle bestå for vore efterkommere.

Et andet aspekt i den sag, vi behandler her, som jeg mener vi bør lægge vægt på, er den udsætning af lakseyngel, som er vedtaget. Jeg vil gerne her spørge ministeren, om han kan oplyse os noget om udviklingen på dette område, specielt om, hvorledes det går med at skaffe den nødvendige yngel til udsætning.

Den betragtning, at overfiskningen også gælder laksen i Nordvestatlanten, er der ikke ført bevis for. Man må håbe, at fiskeribiologerne hurtigt vil kunne kaste lys over det problem. For grønlandske fiskere og for det grønlandske fiskerierhverv i øvrigt må den indgåede aftale betragtes som en fordel på trods af, at jeg under et besøg i Grønland i sommer fik indtryk af, at grønlanderne ikke er ubetinget enige heri. De ikke